

PSİKANALİZM AÇISINDAN CEZA HUKUKU

*Prof. Dr. Faruk EREM**

Bugün Psikanalizm ile ceza hukuku arasında bir çatışma meydana gelmiştir. Bir açıdan psikanalizmin ceza hukukunun bilimsel eleştirisini yaptığını, bu eleştirinin kaldırılmanın yerine neyin konulması gerekeceğini de göstermesi bakımından "yapıcı" olduğunu söyleyebiliriz.

Bir sonuca şöylece varabiliriz: Psikanalizmin "çağdaş kriminoloji"ye etkisi olmuştur. Bu kesindir. Ceza hukukunun temel ilkelerinin (isnadiyet, sorumluluk gibi) güçlü ve yapıcı yermesini psikanalizmde buluyoruz. İşte, psikanalizm bu yolla usul hukukuna etkili olabilecektir. İnsanlık gün gelecek, bir suçun "düzeysel nedenleri" ile yetinmek rahatlığından sıyrılacaktır.

Ceza Hukukunun bazı müesseseler ve meseleleri hakkında psikanalistlerin düşünceleri halen bir vuzuha ulaşmış gibidir.

1. Suçluların tasnifi: Freud, 1916 yılında, bazı suçlular hakkındaki müşahadelelerini yayınladı. Kendisinin tedavi ettiği bazı hastaların işlemiş oldukları suçları kendi usulüne göre izah etti. Freud'e göre tetkik ettiği vak"alarda "suçluluk hissi" (senso di colpa, Sentiment de Culpabilité) suça tekaddüm etmektedir. Suçu doğuran bu histir. Freud bunlara "Suçluluk Duygusu Yüzünden Suçlular" ismini verir. Bu müphem duygunun menşei "Ödip Kompleksi"dir. Suç bu duygunun haklı çıkarılması için bir çaredir. Diğer bir deyimle suçluluk duygusu, suç işlemek suretiyle, bir izah şekli bulmuş olmaktadır¹.

* AÜHF emekli öğretim üyesi.

1. Vuzuha yazılmış bir Kriminoloji kitabının müellifi olan De Greef. (s.127-129) "Suçluluk Hissi" hakkında şu mütalaa ve kanaati izhar etmektedir: "Psikanalizm bazı psikozlu kimselerde marazî ve umumiyetle gayri şuurî bir suçluluk duygusunun mevcudiyetini ortaya koydu. Bu hissin menşei ilk çocukluk çağındadır ve Ödip Kompleksi nazariyesi ile izah olunur. Bu kompleks yüzünden fert kendini müthiş surette suçlu hisseder. Birçok hâdislerde fert basit bir psikoza müncer olacağı yerde, fiilen suçlu olur. Bu suretle ferd suçluluk duygusuna sebep sayabileceği bir hadise ihdas etmiş olur. Ceza bir çeşit ruhî ihtiyaç haline gelmiştir. Psikanalistler bu ruhî

"Ruhun şuuraltı derinliklerinde çok çeşitlilik bir manevî huzursuzluk duygusu olarak hissedilen günahkârlık veya suçluluk bir nüve halinde herkeste mevcuttur. Zira her insan hayatının ilk yaşlarından itibaren bidayete bilmeyerek ve sonraları bilerek kusurlar işlemekte, moral engellerle karşılaşmakta ve ilk defa ana, babadan gelmek üzere çeşitli cezalara da maruz kalmaktadır" (Adasal).

Gerek Freud gerek diğer psikanalistlerin tetkikleri bir suçlu grubu hakkında esaslı bilgiler elde etmeğe hizmet etmiştir. Bu grubu şöylece tayin etmek mümkündür. Öyle suçlular vardır ki, onların niçin suç işlediklerini mantıkî bir şekilde izah mümkündür. Bunlar normal suçlulardır. Yine öyle suçlular vardır ki, bunların fiilleri organik sebeplerle veya organik faktörlere bağlı ruhî teşevvus ile izah olunabilir. Bunlar anormal suçlulardır. Fakat bu iki grup suçludan farklı olarak üçüncü bir grup vardır ki, onların suçları ancak psikanalitik bir anlayışla izah olunabilir.

Suçluluk duygusu yüzünden suçlu olanlardan başka şuuraltı istekleri ile alakalı ve nevrotik âraz evsafında olan bir suçluluk hali daha mevcuttur. Bu çeşit suçları mantıkî bir şekilde izah imkânsızdır. Bir kısım cinsî suçlarla taksirli suçlar, cinsî tersliklere ve isabetsiz hareketlere sebep olan mekanizma ile izah olunabilir.

Psikanalizm "Normal suçlular"ı (arızî veya kronik) da tetkik etmiştir. Bu suçlarda -yukarıdakilerin aksine- suç, itilmiş isteklerin bir tezahürü değildir. Bu sebeple bu çeşit suçlulara psikanalist tedavi usulleri tesir etmez. Kronik normal suçlularda suça karşı ikrah duygusu yoktur. Bunlar "üstün-ben" in kusurlu bir şekilde teşekkül etmiş olması yüzünden suç işlerler. Bu kusurlu teşekkül ya bir iç mukavemet veya üstün-ben' in suçlu modeller üstünde kurulmuş olmasındandır. Arızî suçlularda ise (taksirli suçlar hariç) üstün-ben' de geçici bir duraklama, faaliyetinde bir çeşit kopma görülür.

Her insan tekâmülünün menşesinde sosyal insiyakî isteklere sahiptir. Eğer çocuk insiyakî isteklerini tatmin hususunda fizik imkâ-

durumu, ferde izah suretiyle onu kurtarmağa muvaffak olacakları iddiasındadırlar. Bu nazariyeler uzun müddet Freud ve talebeleri tarafından inkişaf ettirilmiştir. Hesnard ve Laforque'nun "les Precessus d'Atutopuniton" adlı eserinde bu hususa dair malumat vardır. Bizim kanaatimiz şudur: Böyle bir ruhî hadisenin olamayacağını iddia edemeyiz. Fakat biz bu hale hakikî suçlarda rastlamadık. Esasen sathî dahi olsa, psikanalizm yapabilmek için fertte bir ahlâk duygusunun veya hiç olmazsa, kendi hakkında hüküm vermeğe müsait bir halin mevcut olması lâzımdır. Bu ise gayri kabili islah suçlularda (mesela mükerrirlerde) mevcut değildir. Kendisine ceza şeklindeki azap vermek keyfiyeti belki de bir mazoşizm hadisesinden ibarettir".

na sahip olsaydı, bir suçlu gibi hareket etmiş olurdu. Psikanalistlere göre büyüklerin suçluluğu da küçüklerdeki insiyakî hareketlerin mânasını taşır. Küçüklerdeki suçlu istekler, (haset, zulüm, kıskançlık, gibi) libido ve taarruz insiyaklerinden gelir.

Bir tabip tarafından ipnotize edilmiş bir kimseye, tabip, ipnoz halinde iken bir hareket yaptırmış ise, o kimse normal hale gelince yaptığı bu hareketi hatırlamaz, fakat bir müddet sonra aynı hareketi yapabilir ve bu hareketi "şuurlu şekilde yapar, fakat niçin yaptığını bilmeden yapar"². "Şuur" "irade"ye tâbi ve fakat niçin işlendiği bilinmeyen suçların böyle bir mânası olsa gerekir.

Psikanalizm "İnsan niçin suç işlemiştir" diye sormaz. Onun sorduğu şudur: "İnsan niçin suç işlememiştir?". Psikanalizme göre "ahlâkî şuur" insanın geç elde ettiği şeydir, cemiyet halinde yaşamak zaruretinin gerektirdiği ve üstün-ben'in teşekkülü ile tahakkuk edebilmiştir. Cemiyete intibak ameliyesi ceza tehdidi altında (etrafındaki sevgiyi kaybetmemek korkusu ve maddî bir ceza tehdidi) küçüğün derece derece insiyakî isteklerini feda etmesi şeklinde tecelli eder. Cemiyete tamamiyle intibak halinde dahi bu insiyakî hareketlerden ancak bir kısmı tam mânası ile ortadan kalkmış sayılabilir. Diğer kısmı şuur altında faal olarak mevcuttur. Bu çeşit insiyakler, eğer sarahaten tezahür edemezlerse ruhî bir uzlaşmayı ifade eden faaliyetler (rüyalar, isabetsiz hareketler, nevrotik araz v.s.) şeklinde ortaya çıkarlar.

2. Ceza mes'uliyeti³: Psikanalizm, insan psikolojisini, psikolojik ve biyolojik determinizme tâbi ve fasılasız, boşluksuz bir sistem olarak kabul eder. Bu sebeple psikanaliz nazarında felsefî mânadaki "serbest irade" (Libre arbitre) fikrinin değeri yoktur. Beşerî hareketler şuurdan ve gayri şuurdan gelen sâiklerden başka birşey değildir. Halbuki şuurlu sâikler, muhtemelen gayri şuurî sâiklerin değişikliğe uğramasından husule gelen muhassaslardan ibarettir. Şuurlu sâiklerin her zaman insanın fiiline hâkim olacağı zannedilmemelidir. Bazen gayri şuurdan gelen sâikler, şuurlu sâikleri yok edebilirler. Bunun en iyi misâli isabetsiz hareketlerdir. İsabetsiz hareketlerde şuurlu bir şekilde istenen hareket yerine gayri şuurun istediği bir harekette bulunulmuştur.

Psikanalizm "sorumluluk" kavramını değil, hukukun icat ettiği "yapay sorumluluk" kavramını reddetmektedir.

2. Freud (Me'tapsychologie), s.12).

3. Alexander et Staub, s.70.

a. Mes'uliyet mefhumunun gelişimi: Mes'uliyetin halen kabul edilmiş klâsik esası şudur: İnsan iyi ile fenadan birisini serbestçe seçmek imkânını hâizdir. Eğer fena hareket etmiş ise mes'uldür. Çünkü başka türlü hareket etmek elinde idi.

Pozitivistler ise ceza mes'uliyetinin esasını fiile icra ederler. Kanunun suç saydığı bir fiili işlemiş olmak fâilin mes'ul tutulmasına yeterli sayılmalıdır.

Psikanalistler ise Ceza Mes'uliyetlerini bir başka cepheden izah etmek isterler:

Mes'uliyet mefhumu, münhasıran pratik bir mânada alınmalıdır. Şuurlu "ben" psikolojik sistemin, haricî âlem ile münasebetini sağlayan bir kısımdır. Bu münasebette, diğer insanlarla şuurlu "ben" bütün hareketlerimize müessir bir kudrete sahip imişcesine hareket edebiliriz. Böyle bir faraziye ancak pratik bir cepheden izah olunabilir, fakat nazarı bakımdan izahı imkânsızdır. Bir İçişleri Bakanı, her polis müdürünü, kendi muntikasındaki trafik kazalarından mes'ul tutsa, böyle bir mes'uliyet pratik bakımdan doğru gözükebilir. Fakat nazarı bakımdan mânasızdır. Çünkü polis müdürü, bütün trafik memurlarının ihmalinden manen mes'ul tutulamaz, binnetice kazanın mes'ulü polis müdürü değildir. Fakat böyle bir mes'uliyet mevcut ise polis müdürü, memurlarını daha iyi nezaret ve murakabe altında tutar. O halde mes'uliyet ne kadar geniş olursa bu nezaret ve murakabe o kadar verimli olur. İşte "şuurlu ben" insan hareketleri üzerinde ancak böyle bir iktidara sahiptir. Gayrı şuur ile o kimse arasındaki ayrılık büyüktür, fakat gayrı şuura en yakın olan da yine o kimsedir. Psikanalist usul sayesinde insan gayrı şuuru üzerinde "şuurlu ben" in idaresini sağlayabilir. O halde madem ki, insanın şuurlu şahsiyeti, gayrı şuurî şahsiyeti üzerinde bir idare imkânı elde etmeğe muktedirdir, o halde mes'uliyetin esasını burada aramak lâzımdır. Bu sebeple ancak psikanalitik bir tedaviden sonradır ki bir kimseye pratik mânada bir mes'uliyet tahmil etmek mümkündür. Gayrı şurdan ayrı kaldıkça az veya çok muhtar bir kudrettir ve şuurlu irade nasıl bedenın bazı görevlerine tesir edemiyorsa şuura da öylece tesirsiz kalır. Ortaçağda isteriye müptela hastaların ateşte yakılması ne kadar mâkul sayılabilirse bugün ceza vermek de ancak o kadar mâkuldür.

b. Manevî mes'uliyetin tenkidi: Halen manevî mes'uliyete dayanan bütün ceza kanunları gayri şuur hakkında hiçbir bilgi sahibi olmaksızın hazırlanmışlardır. Akıl mâluliyeti sebebi ile "Azaltılmış

manevî mes'uliyet"e gelince bu da doğru bir görüş değildir. Çünkü bütün insanların mes'uliyeti -nazarî bakımdan- azalmış bir manevî mes'uliyet olmalıdır. Çünkü "şuurlu ben" insanın bütün hareketlerine tamamiyle hâkim değildir. O halde fiilin husulüne sebep olan şuurlu sâiklerle gayri şuurî sâiklerin fiildeki hisselerine göre suçlu hakkında tedbir ittihaz olunabilir. Mesela bir yankesiciye bir sene hapis cezası verilmiş olsun. Şu sual varit olacaktır: Niçin bir sene ceza verildi? Daha az veya çok verilemez mi idi? Her tedbirin psikolojik bakımdan gerekçesi aranmalıdır. Bu sebeple ceza usulünde yapılacak bir değişiklik psikolojik bilgilere daha fazla yer vermek imkânını sağlamalıdır.

Kadere boyun eğmenin aksi mânaya gelen "serbest irade" (libre arbitre) mefhumu insanın kendi aczini inkâr etmesinden ibarettir. Aciz ne kadar büyük olursa onu inkâr etmek arzusu da o derece büyük olur. Halbuki psikanalizm insana "gayri şuurun kudreti"ni anlatmış bulunuyor. Bu suretle gayri şuurun kudretini inkâr etmekten se ona hâkim olmak imkânı araştırılmak istenmektedir. İleride bir ceza hukuku islâhatı buna göre yapılmalıdır. Eğer gayri şuur sâikleri bilinecek olursa ceza yerine terbiye kaim olacaktır. Bugünkü "ceza"nın kökeni "intikam"dır. İntikam ise "taarruz insiyakı"nın tezahüründen başka birşey değildir. Halen serbest irade ve ceza insanın gayri şuura itilme hususunda kullandığı iki mühim vasıtaadır. Bugünkü ceza davasına iştirak edenlerin (Hâkim, savcı, müdafî, bilirkişi, hattâ bizzat sanık ve ceza kanunu) faaliyetlerinin neticesi bir gayri şuura itme gayretinden başka bir şey değildir.

Bir anlayışa göre Freud "irade serbestisi"ni zımnen kabul etmiştir. Çünkü Psikanalizmin'in bir amacı, bazı tedavi yolları ile, "hasta"yı hareketlerini tercihde "serbest" kılmaktadır.

"Dengesini kaybeden alt şuur sadece tabiat kanunlarını bozmakla kalmaz. Aynı zamanda ferdin benliğini mahveder. Bu bakımdan ruhî faktörlerin kontrolü hem ferdin, hem de toplumun denge düzenini ayarlar. Bunun aksi olursa yıkıcı eğilimler gâlip gelirler. Psikolojik bir kütle mahvına sebep olan atom bombasının tesirini yanlış yöneltmiş bir psikoloji de yapılabilir. Muazzam bir selin içine gömülen ruh kendisine, onu tutabilecek, yürütebilecek yeni semboller bulmağa çalışır. Bu kollektif akıma kapılan kişiler meçhuller içersinde hakikatı görmeğe, onu mânalandırmağa çalışırlar. Daha doğrusu hakikatı burada bulduklarını sanırlar. Günümüzün problemi budur" (C.G. Jung).

3) Suç sâiki⁴: İlk defa Liszt "suç değil, suçlu cezalandırılmalıdır" formülünü ortaya atmıştı. Bugün Ceza Adaletinde bir "kriz"den bahsediliyor. Çünkü Ceza Adaletinde kullanılan psikoloji yaşayan insan psikolojisi değildir. Son zamana kadar kullanılmış olan psikoloji usulleri umumî psikoloji bilgilerinden (irade, hisler, hafıza vs. gibi) ibarettir. Fakat "hakikî sâikler" hakkında hiçbir fikir mevcut değildir.

a. Derin sâikler: Çok derinlerden gelen sâikler hakkındaki bilgiler ancak psikanalizm sayesinde elde edilmiştir. Eğer suçun hakikî sebeplerini araştırmak ihtiyacı duyulursa psikanalizme başvur-maktan başka çare yoktur.

Freud'den evvel, psikoloji, suçluyu tanıma işini tamamiyle bırakmış sayılmaz. Çok defa felsefeye kaçan ve mücerret bir ilim halinde kurulmuş bulunan psikoloji "tek ferdin psikolojik şahsiyeti"ne nüfus edememiştir. Çünkü, şuur, insan psikolojisinin ancak, küçük bir kısmıdır. Bu kısım, insiyakların yığıldığı deponun üzerinde yer alır.

Her sorgunun, her mahkûmiyet hükmünün hülâsası şudur: "Niçin suçu işledin?" Sorguya çekilen suçlu buna ancak kısmen cevap verebilir. Onun cevabı şuur sahasındaki bilgisinden ileri gidemez. Halbuki hakikî ve en faal sâikler gayri şuurî olanlardır. Bu sebeple suçlu dahi hâdisenin asıl sebebini izaha muktedir değildir. Bazen suçlunun ifadesinde (veya ifadeleri arasında) "tezat" görülür. Buna şaşmamak lâzımdır. Çünkü insanın birçok hareketleri tezat halindeki sâiklerin tesiriyledir. Psikanalizm göstermiştir ki, şuurlu bir şekilde sevmek, gayri şuurî şekilde nefret etmek (veya aksi) mümkündür. Bu sebeple aynı zamanda kin ve sevgi yüzünden adam öldürme suçu işlenebilir. Bazan sosyal sayılan faaliyetlerde dahi bu gözükür. Meselâ terbiye hususunda şuurlu bir irade ve zâlim bir tahakküm insiyakı "terbiye eden"de bulunabilir. Ezici bir disiplin taraftarı olan bir âmirde bu zıt iki temayülün mevcudiyetine ekseriya rastlanmaktadır. Bu iki unsurdan yalnız biri şuurlu, diğeri şuur altında saklıdır. Fakat onun gayri şuurda yer alması faal olmasına, binnetice insanın fiiline tesir etmesine mâni değildir. Bazı meslek erbabında (mesela operatörlerde) hem bir sâik insiyak, hem de şuurlu bir tedavi iradesinin bulunduğu gösteren müşahadeler mevcuttur.

4. Alexander et Staub, ss. 32. Gûdü (İng. motive) es t.saik): Kişinin bilinçli olarak davranışlarının dayanağı diye gösterdiği güç) (Enç).

Euthanasie suçlarına benzeyen bir hal de iftiranın koruyucu maksat ile yapılmasıdır. Böyle hallerde, kesin surette bir suç işleyeceği yakınları tarafından bilinen bir kimse, bu suçu işlemesine mâni olmak için hayalî bir suç faili olarak ihbar edilir. Kanunumuza göre bunun dahi bir "iftira" olduğundan şüphe edilemez. Fakat "sâik" in hem sanık ve hem de toplum bakımından bir fayda sağlamadığı da söylenemez. Herhalde böyle bir iftiranın faili, üzerinde durulacak bir psikolojiye sahiptir.

b. Şuur dışı sâikler: Sâikına göre fiil hakkında hüküm vermek fikri esas tutulunca bir adım daha ileri gitmek lâzımdır. Umumiyetle sosyal sayılan sâiklerle işlenen failer haklı görülmektedir. Mesele iyileşmesi imkânsız bir hastayı, azabına son vermek için öldüren bir hekim sosyal bakımdan bir suçlu sayılamayabilir. Belki bu hâkimde şuurulu olan sâik, hastanın azabına son vermektir. Fakat gayri şuurunda mevcut olabilecek bir saik insiyak fiile müdahale etmiş ise ve bu mâlum olabilse aynı fiilin daha derin olan sâikına göre verilecek hüküm, tabibin lehinde olmayacaktır. Sosyal bakımdan hak versek bile, bu hadise karşısında cemiyetin adalet duygusu tatmin edilmiş gözükmüyor. Bu tatminsizliğin neden ileri geldiğini kimse izah edememekle beraber bir duygu olarak onu herkes hissetmektedir. Her insanda başkasının gayri şuurunu, gayri şurî olarak anlamak (veya hiç olmazsa sezme) hassası mevcuttur. Tatminsizlik hissi, suçlunun gayri şuurunun nazara alınmamış olmasından ileri gelmektedir.

Pazitivistler sâiki nazara almak mecburiyetini tahmil suretiyle bu sahada bir adım atmışlardır. Fakat meselenin yalnız bir cephesini ele almış bulunuyorlar: "Şuurulu sâikler". Halbuki gayrî şuurdaki sâikleri de nazara alan bir Ceza Adaletine ihtiyaç vardır. Böyle bir adalet mütekâmil bir Ceza Adaleti olabilir. Eğer suçu değil, suçlu-yu cezalandırmak, muhakeme etmek prensibinden yürünecek ise Ceza Hukukuna ve Ceza Usulüne "Psikanalizm"i sokmaktan başka çare yoktur.

4. Adalet duygusu⁵: Herhangi bir hükmün doğru ve haklı olarak kabul edilebilmesi suçlunun psikolojik bakımdan anlaşılmuş olmasını, yani "suç sâikleri"nin bilinmesini gerektirir. Aynı fiili, sâikına göre haklı veya haksız buluruz. Meşrû müdafaa halinde adam öldürme haklı, hırsızlık için adam öldürme haksız sayılmaktadır. Halbuki fiil daima aynıdır. Haklılık ve haksızlık hususunda hüküm

5. Alexander et Staub, ss.12.

suçlunun sâikına göre değişir. Sâik bilinmeksizin, herhangi bir fiil hakkında hüküm verilemez.

Beyin ödevlerinin kesinlikle bilindiği söylenemez. Fakat alın kısmına rastlayan bölümde "biyolojik zekâ"nın yer aldığı umumiyetle kabul edilmektedir. Konuşma, heyecan ve benzeri insan özellikleri burda toplanır, bu kısım zedelenirse bencil duyguların kişide hâkim duruma geçtiği ve aynı zamanda "Adalet duygusu"nun da kaybolduğu görülür. Biyolojik merkezden bencil duygulara geçiş, bundan da adalet duygusunun kayboluşu olayı düşündürücüdür, bencillikle adaletsizlik arasında biyolojik bir izah imkânsız değildir.

a. Sâik ve adalet duygusu: Sâikin araştırılması hususunda sarfedilen gayret şöyle izah ediliyor: Suçluyu âdilâne bir şekilde muhakeme etmek zarureti. Fakat madem ki suçlu cemiyete düşmandır, o halde bir düşmana karşı mübalağalı bir adalete ne lüzum var. Mübalağalı adaletten suçlular istifade eder. O halde bu çeşit bir adalet suçlulara hizmet etmektir. Suçluyu anlamaya çalışacak yerde, cemiyeti ondan kurtarmak kâfidir. O halde ortada bir başka ihtiyaç mevcut demektir. Suçluyu öyle muhakeme etmek istiyoruz ki, vereceğimiz hüküm cemiyet tarafından "haklı" telâkki edilsin. O halde adaletin gayretinde ilk hedef sosyaldır. "Adalet duygusu" cemiyetin psikolojik temellerine taallük eder. Çünkü bu duygunun ihlâli, cemiyeti dağıtıcı bir tesiri haizdir.

b. Adli hatâlar: Adli hatâların cemiyeti dağıtıcı tesirlerine tarihten misâller getirmek mümkündür. İşlenmemiş bir suçtan ceza görülmüş olması, suç ile ceza arasında fâhiş bir nisbetsizlik cemiyette bir tepki uyandırır, insanı insiyaklerini tahdide sevkeden adalet duygusu yıkılmış olur. Her cemiyette sosyal nizâmın yıkılmasına, büyük adli hatâlar tekaddün etmiştir. Sosyal bir tahakkümün doğduğu kronik bir haksızlık duygusu, adli hatâlarla had bir hale gelir. Fransız ihtilâli büyük adli hataların birikmesi ile meydana gelmiştir.

c. Adalet duygusunu ihlâlin neticeleri: "Hukuk duygusu"nun ihlâlinden psikolojik iki netice husule gelir:

aa. Sosyal endişe: Her haksızlık cemiyetin her ferdinde -sanki kendisine yapılmış gibi- bir duygu uyandırır. "Bu benim de başıma gelebilirdi" endişesi bir gerçek duygu haline inkılâp eder.

bb. Muvazenenin bozulması: İnsiyaklerin harice taşma kudreti ile baskı altında tutulmaları arasındaki muvazene bozulur harice taşma kudretinde bir artış görünür.

İnsiyakların baskı altında tutulması acı duymak korkusu ve müsbet bir zevk bekleyişindedir. Bu baskı insiyaklerin gerçek objektif şartlarına intibakı sağlar. Bazı insiyaklerden feragat edilir. Çünkü ya bunların tatmini imkânsızdır, yahut onların tatmini, feragatin tesirinden daha acı neticeler doğuracaktır. Ekseriya tatminin bir müddet tehiri bahis mevzuudur. Bu suretle derhal husule gelen bir tatminin doğuracağı acı bertaraf edilmiş veya hariçte bir tepki uyandırmayacak müstakbel bir tatmin elde edilmiş olacaktır. Freud, bu hususa "gerçeklik prensibi" (Principe de réalité) karşısında "zevk prensibi" (Principe de plaisir) adını vermiştir. O halde gerçeklik prensibi, münasip tatmin imkânlarını sağlamaktadır. Bütün terbiye usulleri bu prensibe dayanır. Küçüğün menşe'de sosyal olan insiyakleri, terbiyeci tarafından sistematik bir surette, intibak ettirilir. Fizik gerçeğe intibakta olduğu gibi, sosyal gerçeğe intibakta da gerçeklik prensibi muvacehesinde zevk prensibi tekemmül eder.

ç. Cezanın psikolojik ehemniyeti: Cezanın psikolojik ehemniyetini psikanalistler kabul eder. İkinci faktör yani "sevilmek ümidi" üzerinde de durulmaktadır. Sevilmek ümidi, sevgiyi kaybetmek korkusu şeklinde de ifade olunabilir. Ceza korkusu dolayısı ile, insiyaki isteklerin tahdidi (Çünkü cemiyete uymayan insiyakî hareketler, neticede "acı" tevhit eder) ve kendini sevdirmek için tahdit âdetâ bir mukavele meydana getirir. Bu sevilmek vak'ası, zevk prensibi bakımından mâhiyeti mahfuz kalmakla beraber bazı insiyakî hareketlerin tatmini teminatını da ihtiva eder. Bu sebeple "emniyet hissi" (Sentiment de sécurité) ile yakından alakadardır.

Sevgi ile insiyakî hareketlerden feragat arasındaki bir anlaşma, ilk çocukluk çağlarında başlar. Sevgi, çocuğa ananın ilk hibesidir. Ana bu hieyi çocuğa süt, hareret, bakım gibi analık insiyakî çocuğun insiyakî hayatı üzerinde bir tasarruf imkânı elde ettiğini bilmektedir. Sevgisini geri almak tehdidi, analık kudretinin dayanadığıdır. Bu kudret çocuğu insiyakî hareketlerden feragate zorlar. Babanın vereceği terbiye daha sonra gelir. Baba, çocuğun hayatında ilk otoritedir. Bu otorite gerçeklik prensibinin ilk temsilcisidir. Çocuk, istiklâlini kazanmağa başladıkça anaya bağlılık azalır ve ananın sevgisini kaybetmek korkusunun kaybolmağa başlayan tesirini, terbiye prensibi -ceza tehdidi ile birlikte- telâfi eder. Bu andan itibaren ceza, nehiy unsuru haline gelmiş olur.

Bütün insanlar şuuraltı âlemlerine de hapsolmuş çeşitli vahşi hisleri taşırlar. Bir fikir adamının söylediği çok doğrudur: "İçimde düşüncesi doğmayan hiçbir kötülük yoktur, ancak idarî telkinle bu fikrimi bastırırım. O halde taslak halinde bir suçlu şahsiyet veya yapı bahis konusudur ve nüve halinde en olgun insanda bile mevcuttur. Esasen bir suç dürtüsünü kazanan insan genel olarak cürüm işlenmesinden bir müddet önce bir tasavvur devresi geçirir. Bu müddet zarfında ruhta moral duygusuzluk belirmekte ve değerler bertaraf edilmektedir. Nitekim normal insanlar bile uzunca bir moral gevşemesinden sonra önemli ve haklı bir sebep olmadan insan öldürme gibi büyük bir suç işleyebilirler⁶.

6. Adasal (R.) Suçlu şahsiyetin mahiyeti, Mukayeseli Hukuk Dergisi 1956 n.2 s.11 "İkili kişilik (İng. dual personality) (es.t. çifte şahsiyet): Birbirine benzemeyen iki kişiliğin sıra ile bireyin davranışlarını yönetmesi" (Enç).